

Od ideje do časa

*Zbirka tema i materijala za nastavu na
maternjem jeziku*

Gastarbajteri u našem jeziku

Jasmina Udvinčić

Lektorski tim: Nejra Kadić i Selma Kuzma

Recenzija: Irma Šarić Kadić

Saradnice: Selma Fadžan, Melisa Pervić-Srebrović

BOSANSKA ŠKOLA MINHEN

BOSNISCHE SCHULE MÜNCHEN

Minhen, juli 2026. godine

Jezik

Jasmina Udvinčić

Gastarbajteri u našem jeziku

Pod pojmom „gastarbajteri” mislimo na germanizme, riječi njemačkog porijekla, kao i one koje su posredstvom njemačkog jezika ušle u naš svakodnevni govor. U naš jezik dospjele su prije više od stotinu godina, u vrijeme Austro-Ugarske. Vremenom su se prilagodile našem pismu i izgovoru, pa ih danas ima oko 1.500. Njihovo poznavanje obogaćuje rječnik, olakšava komunikaciju i budi veći interes za jezik.

Pregled vještina i sposobnosti

Razred: od IV do IX

Trajanje: 2 školska časa

Kompetencije:

1. učenici razumiju pojam germanizama, prepoznaju riječi njemačkog porijekla u maternjem jeziku i razlikuju ih od domaćih riječi;
2. učenici razvijaju jezičku svijest i kritičko mišljenje o uticaju stranih jezika na maternji jezik te povezuju germanizme s historijskim i kulturnim kontekstom;
3. učenici istražuju porijeklo riječi koristeći rječnike i digitalne izvore te razvijaju sposobnost samostalnog učenja o jeziku.

Tematska područja: jezik – posuđenice u našem jeziku; germanizmi

Metodičko-didaktička orijentacija

Nastavna jedinica o germanizmima zasniva se na komunikacijsko-funkcionalnom i istraživačkom pristupu, pri čemu su učenici aktivno uključeni u proces učenja. Nastava se organizuje kroz razgovor, rad na primjerima i zajedničko otkrivanje značenja i porijekla riječi, čime se podstiče interesovanje i razumijevanje jezičkih pojava.

Germanizmi se mogu prepoznati u riječima kao što su **šalter, majstor, ofinger** ili **šnicla**. Ovi i mnogi drugi „gastarbajteri” vremenom su se prilagodili našem jeziku i izgovoru. Zbog toga ih ponekad nije lahko razlikovati od domaćih riječi. Upravo zato važno je učiti o njihovom porijeklu. Pretpostavlja se da u našem jeziku cirkulira više od 1.500 **germanizama različitog nivoa adaptacije**. Poseban akcenat stavlja se na aktivno učešće učenika kroz zadatke prepoznavanja, izdvajanja i upotrebe germanizama u različitim kontekstima. U nastavi se mogu koristiti različiti izvori, poput rječnika ili tekstova, kako bi učenici samostalno dolazili do informacija. Također, poređenjem germanizama s njihovim izvornim oblicima u njemačkom jeziku dodatno se poboljšava učenikovo razumijevanje. Učenjem o germanizmima razvijamo jezičku svijest i bolje razumijemo kako se jezik mijenja. Osim toga, učimo da **jezik nije zatvoren sistem, nego se stalno razvija** i prima uticaje iz drugih jezika. To nam pomaže da pravilnije koristimo riječi i razumijemo njihovo značenje. Iako su germanizmi strane riječi, oni su postali dio našeg svakodnevnog govora i ostavili trag u jeziku koji danas koristimo.

Prijedlozi za planiranje nastavne jedinice

Ideje za diferencijaciju

Da bi se nastava o germanizmima uspješno realizovala, potrebno je da se obrada teme započne poznatim primjerima iz učenikovog okruženja radi lakšeg uspostavljanja veze između svakodnevnog govora i nastavnog sadržaja.

- Napredniji učenici mogu dobiti složenije zadatke koji podrazumijevaju samostalno istraživanje germanizama u svakodnevnom govoru, medijima ili tekstovima. Oni mogu upoređivati pronađene germanizme s odgovarajućim bosanskim riječima, analizirati njihovo značenje i istraživati porijeklo. Osim toga, mogu pisati primjere iz svakodnevnog života u kojima će svjesno koristiti ili izbjegavati germanizme. Analiza posuđenica iz drugih jezika može također biti jedna nastavna aktivnost.
- Učenicima koji teže savladavaju gradivo preporučuju se jednostavniji zadaci, kao što su prepoznavanje germanizama u rečenicama, spajanje riječi sa značenjem ili slikom te zaokruživanje tačnog odgovora s ciljem lakšeg razumijevanja.
- Učenici srednjeg nivoa znanja mogu raditi u parovima ili manjim grupama, gdje će kroz kratke aktivnosti pronalaziti germanizme, koristiti ih u rečenicama ili učestvovati u igrama prepoznavanja, čime se podstiče saradničko i aktivno učenje.

Sve na jednom mjestu

1/2. školski čas

GR – grupni rad (opcionalno: tandemski rad/individualni rad)

- Zadaci mogu biti različito kombinovani u različitim starosnim grupama i prema nivou znanja
- Informativni tekst predviđen za uvodni dio časa ili domaći zadatak

M1	Radni list – lista germanizama i odgovarajućih riječi na našem jeziku (nivo prepoznavanja)
M2	Radni list – primjena i razumijevanje novih riječi
M3	Informativni tekst – „Gastarbajteri u našem jeziku”

M1

Ime i prezime: _____

Datum: _____

Zadatak: Poveži navedene germanizme s odgovarajućim riječima našeg jezika.

Germanizmi

1. Ofinger
2. Flaša
3. Escajg
4. Ceger
5. Deku
6. Majstor
7. Šalter
8. Rikverc
9. Šnajder
10. Respekt
11. Cirka

Riječi našeg jezika

- A) Pribor za jelo
- B) Torba
- C) Vožnja unazad
- D) Prekidač
- E) Boca
- F) Poštovanje
- G) Vješalica
- H) Otprilike
- I) Pokrivač
- J) Zanatlija
- K) Krojač

Rješenje: 1. G, 2. E, 3. A, 4. B, 5. I, 6. J, 7. D, 8. C, 9. K, 10. F, 11. H

Zadatak: Prepozna i zaokruži germanizme u sljedećim rečenicama.

1. Složila sam veš u ormar.
2. U ormaru nije bio slobodan ofinger.
3. Hlače su mi preduge, moram ih odnijeti šnajderu da ih skрати.
4. Uzeo je flašu hladne vode iz frižidera.
5. Stavila je buket cvijeća u vazuu.

M2

Ime i prezime: _____

Datum: _____

Zadatak: Napiši tri rečenice s germanizmima.

1. _____
_____.
2. _____
_____.
3. _____
_____.

Zadatak: Odgovori na pitanja. (Samo je jedan odgovor tačan!)

1. Šta radiš kad u autu ubaciš u „rikverc“?

- A) Dodaješ gas da te svi čuju
- B) Krećeš se unazad
- C) Pališ klimu jer je vruće

2. Ako ti mama kaže: „Vrati džem u špajz!“, gdje trebaš ići?

- A) U kuhinjsku ostavu
- B) U podrum po drva
- C) U prodavnicu na čošku

3. Koji od ovih predmeta nećeš naći kod majstora u radionici?

- A) Šrafciger
- B) Šubler
- C) Ofinger

4. Kada kažemo „fajront“, to znači sljedeće:

- A) Da počinje nova igra
- B) Da je vrijeme da se ide kući
- C) Da dolazi još djece

Rješenje: 1. B, 2. A, 3. C, 4. B

M3

Gastarbajteri u našem jeziku

Posuđenice su riječi koje dolaze iz nekog drugog jezika i koje su se u našem jeziku potpuno udomaćile. Ako dolaze iz njemačkog jezika, nazivamo ih germanizmima. Riječ gastarbajter jedna je takva riječ i znači „gostujući radnik”.

Germanizmi su u bosanski jezik, kao i u druge jezike Balkana, počeli ulaziti krajem 19. i početkom 20. stoljeća, u vrijeme kada su veze između njemačkog govornog područja i ovog prostora bile veoma snažne. Trgovina, zanatstvo, uprava i različite radne prilike omogućili su česte kontakte među ljudima, pa su mnoge riječi iz njemačkog jezika postepeno prešle u svakodnevni govor i postale dio jezika kojim danas govorimo.

Tokom austrougarske vladavine mnoge službene, tehničke i svakodnevne riječi dolazile su iz njemačkog jezika, pa su ih ljudi brzo usvajali kako bi lakše komunicirali na poslu i u trgovini. Tako su riječi poput šalter, šrafčiger, frizer, parket i fišek postale dio svakodnevice i ostale u jeziku i nakon tog perioda. Neke od tih riječi toliko su se prilagodile našem jeziku da danas ne izgledaju kao riječi njemačkoga porijekla. Naprimjer:

- krompir (od njemačkog dijalekta *Grombirn* ili *Grundbirne*)
- krofna (od *Krapfen*)

Danas se slični procesi posuđivanja riječi događaju i pod uticajem drugih jezika. Engleski jezik ima snažan uticaj na mnoge jezike svijeta, pa tako i na njemački i bosanski jezik. Razvojem interneta, muzike, filmova i savremenih tehnologija u svakodnevni govor ulaze nove riječi koje djeca i mladi brzo prihvataju. Neke od tih riječi vremenom se prilagode našem jeziku, kao što je riječ kompjuter, dok se druge koriste u izvornom obliku, poput riječi *selfie*, *like*, *spam* ili *inbox*. Mladi ih često prihvataju jer su kratke, praktične i omogućavaju lakše sporazumijevanje o novim pojavama i tehnologijama.

„Gastarbajteri” iz francuskog jezika

RESTORAN
BALKON
PARFEM

„Gastarbajteri” iz turskog jezika

JASTUK
BAKŠIŠ
BAKLAVA

„Gastarbajteri” iz engleskog jezika

MEJL
INTERNET
TELEFON

Uslovi korištenja materijala

Svi materijali dostupni na stranici Bosanske škole München zaštićeni su autorskim pravima i namijenjeni isključivo za ličnu, nekomercijalnu i obrazovnu upotrebu. Korištenje, kopiranje ili distribuiranje sadržaja podliježe sljedećim pravilima:

- Zabranjeno je potpuno ili djelimično kopiranje, umnožavanje, distribuiranje, javno prikazivanje ili objavljivanje materijala bez prethodnog pisanog odobrenja autora ili uprave škole.
- Nije dozvoljeno korištenje materijala u komercijalne svrhe, uključujući njihovu prodaju, naplatu pristupa ili uključivanje u plaćene kurseve bez izričitog odobrenja.
- Prilikom korištenja materijala u učionici ili u okviru drugih obrazovnih aktivnosti mora se navesti izvor: „Bosanska škola München” i ime autora.
- Dopušteno je isključivo citiranje kraćih dijelova materijala u svrhu recenzije, kritike ili obrazovne analize, pod uslovom da se navede izvor.
- Zabranjeno je mijenjati, adaptirati ili izrađivati izvedena djela na osnovu ovih materijala radi njihove dalje distribucije bez prethodnog pisanog odobrenja.
- Materijali se ne smiju objavljivati na javnim veb-stranicama, društvenim mrežama ili drugim platformama bez prethodne saglasnosti autora. Dopušteno je dijeliti materijale privatno s učenicima putem zatvorenih grupa ili kanala uz obavezno navođenje izvora.
- Za pitanja u vezi s pravom korištenja, dozvolama za umnožavanje ili komercijalnu upotrebu, molimo da se obratite upravi škole putem kontakt adrese navedene na stranici.

Nepridržavanje ovih pravila može dovesti do pravnih sankcija. Hvala što poštujete intelektualno vlasništvo i podržavate rad naših nastavnika.

BOSANSKA ŠKOLA MINHEN

BOSNISCHE SCHULE MÜNCHEN

Bosanska Škola Minhen